

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayı: 1990/30

Karar Sayısı: 1990/31

Karar Günü: 29.11.1990

R.G. Tarih-Sayı :02.07.1992-21272

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 29.5. 1990 günlü, Esas: 1990/523 sayılı kararıyla, 743 sayılı "Türk Kanunu Medenisi"nin "Karının meslek veya sanatı" başlıklı 159. maddesinin Anayasa'nın 10., 59. ve 50. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY:

Davacı vekili, gerek dava dilekçesinde, gerekse 14.4.1990 günlü dilekçesinde; bayan müvekkilinin evli bulunduğunu, halk türküleri sanatçısı olarak çalıştığını, kocasının kendisini âdeta pazarlayıp sömürmekte olduğunu, bunu önlemek için açtığı boşanma davasının devam ettiğini, boşanma davası açınca daha önce izin vermiş olan, çalışmasına bir şey demeyen davalı kocanın sırf ızzar kasdıyla çalışma izni vermediğini, eski izni geri aldığını, bu nedenle Medeni Kanun'un 159. maddesi gereğince dava açıp mahkemeden izin istediğini bildirmiş ve ayrıca, karının, kocasının açık veya dolaylı izni ile bir iş veya sanatla uğraşabileceğini ve kocanın izinden kaçınması durumunda ... iznin hâkim tarafından verilebileceğini hükme bağlayan Medeni Kanun'un 159. maddesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğunu, çünkü bu madde ile erkeğe ayrıcalık tanındığını, cinsiyeti dolayısıyla kadının kocaya köle yapıldığını ileri sürmüştür. Mahkeme, bu savların ciddi olduğu kanısına vararak Medeni Kanunun 159. maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ:

A. İPTALİ İSTENEN YASA KURALI:

4 Nisan 1926 günü yayımlanıp 4 Ekim 1926 gününde yürürlüğe giren 17.2-1926 günlü, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 159. maddesi şöyledir:

c) Karının meslek veya sanatı

"Madde 159. - Karı koca mallarını idare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun karı, kocanın sarahaten veya zımmen müsaadesi ile bir iş veya sanatla iştigal edebilir.

Kocanın izinden imtinaı halinde karı, kendisinin bir iş veya bir sanat ile iştigal etmesi birliğin veya bütün ailenin menfaati icabı olduğunu ispat ederse, bu izin, hâkim tarafından verilebilir.

Koca, karısının bir iş veya sanat ile iştigalden men ettiği takdirde keyfiyet kâtibîâdil marifetiyle ilân edilmedikçe, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez."

B. DAYANILAN ANAYASA KURALLARI:

1- "Madde 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun

önünde eşittir.*

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "Madde 49.- Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.

Devlet, işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır."

3- "Madde 50.- Kimse, yaşma, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, Mustafa GÖNÜL, Mustafa ŞAHİN, Oğuz AKDOĞANLI, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Erol CANSEL, Yavuz NAZAROĞLU ve Güven DİNÇER'in katılmalarıyla 11.9.1990 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, itiraz konusu yasa kuralıyla dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Eşitlik İlkesinin Medeni Yasalarda Aile Hukukuna Uygulanmasının Karşılaştırmalı Hukuk Yönünden İncelenmesi:

İsviçre'de 1 Ocak 1912'de yürürlüğe giren ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından alınarak 4 Ekim 1926'da yürürlüğe konulan Medeni Yasa, erkek ve kadın eşitliği konusunda çağının diğer medeni yasalarından, örneğin Alman ve Fransız Medeni yasalarından daha ileri hükümler

getirmişti. Nitekim 1804 tarihli Fransız Medeni Kanununun 203. maddesi eşler arasındaki hukuksal eşitlik yerine, Roma hukukunun Patria Potestas'ına yani koca egemenliğine dayalı aile anlayışını benimsemiş ve karının kocasının sözünü dinlemekle yükümlü olduğu kuralını koymuştur. Bunun sonucu olarak, evleninceye kadar her türlü hukuki işlemi yapmaya ehil olan kadın, evlendikten sonra bu işlemler için kocasının iznini almak zorunda bırakılmıştır.

Alman Medeni Yasası, karıyı kocanın egemenliği altına sokmamış ve ancak kocaya evin yönetiminde tek başına karar verme ve karının üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeleri birliğin yararına görmezse feshetme yetkilerini tanımıştır. (BGB, S. 1354, 1358). İsviçre Medeni Yasası 1912 yılında yürürlüğe girdiği zaman, aile hukukunda kadının yerini dönemin diğer iki büyük yasasından farklı ve daha ilerici bir anlayışla düzenlemiştir. Bu yıllarda batıda kadın hakları tartışılmaya başlanmış ve bir anlayış kadın erkek eşitliğinin ayrıcalıksız olarak uygulanması yanlısı olurken; diğer bir tutucu anlayış erkeğin üstün haklarını savunmuştur. İsviçre yasakoyucusu ise ortalama bir yol izlemiştir. Nitekim İsviçre Medeni Yasası 11. maddesinin ikinci fıkrasında (Türk Medeni Yasası, madde 8, fıkra 2), medeni haklardan yararlanmada cinsler arasında eşitlik ilkesini getirirken, yasa dairesinde yararlanma sınırlamasını da koymuştur. Aile hukuku düzenlemesine de yansıtılan bu eşitlik ilkesinin istisnaları evlilik birliğinde karı ve kocanın karşılıklı hak ve borçlarında da bazı ayrımlar getirdi. Bu nedenle, 1912'lerde ilerici bir niteliği olmasına karşın, Medeni Yasa'nın evli kadın ve erkek arasında hakların ve yetkilerin paylaşımında tam bir eşitlik sağladığı söylenemez. Zira, evli kadın evlilik birliğinin daha sağlıklı olacağı gerekçesiyle bazı hallerde kocanın egemenliği altına konulmuştur. Gerçi, evli kadının kocayla eş-değerde vasiyet düzenleme, borçlandırıcı sözleşmeler yapma, dava açma haklarıyla, birliğin mutluluğunu ve çocukların yetiştirilmesini sağlama, eşine sadık olma gibi borçları vardır (İMK. md. 159/11, III; TMK. md. 151/11, III). Fakat yasakoyucu kocayı aile reisi saydığından İMK. md. 160; TMK. md. 152) ona evin seçimi hakkını tanımış; (İMK. md. 160/ II; TMK. md. 152/ II); karının kocanın aile ismini alması (İMK. md. 161; TMK. md. 153) yükümlülüğünü getirmiş; kocanın eşinin ve çocuklarının iâşesini sağlama borcu olduğundan (İMK. md. 160/ II, TMK. md. 152 / II) ailenin ortak mutluluğu için karıyı gücü yettiği kadar kocanın muavin ve müşaviri saymış ve evin bakımından kadını sorumlu tutmuştur (İMK. md. 163/11, TMK. md. 153/11). Bundan başka, evin sürekli gereksinimleri için koca gibi karıya da tanınan temsil yetkisi kötüye kullanılabilir ya da gereği gibi kullanılmazsa, kocaya bu yetkiyi kısma veya tamamen geri alma yetkisi verilmiş (İMK. md. 164; TMK. md. 156) ve kocanın izni olmadan kadının bu yetkiyi aşamayacağı belirtilmiştir (İMK. md. 166; TMK. md. 158).

Mal rejimlerinde de kocaya kimi ayrıcalıklı haklar tanınmıştır. Örneğin, mal ayrılığında karının, mallarının yönetimini kocaya bırakması durumunda evliliğin devamınca hesap sormaktan vazgeçtiğinin ve mallarının bütün gelirlerini ev masraflarına karşı kocasına bıraktığının varsayılması TMK. md. 186/11), mal birliği rejiminde birlik mallarının yönetiminin öncelikle kocaya ait olması (TMK. md. 196/ I), karısının şahsi mallarından yararlanma hakkı bulunması (TMK. md. 197), karının bir mirası kocasının izniyle reddedebilmesi (TMK. md. 200), mal ortaklığında da buna benzer hükümlerin yer alması (MK: md. 212. 214, 214/2), yine karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı rejimi kapsamındaki mallara ilişkin karı koca arasındaki hukuksal tasarruflarla, koca yararına karı tarafından üçüncü kişilere karşı üstlenilen borçların sulh hukuk yargıcının onanımına bağlı tutulması, kadını koruma gerekçesiyle de olsa, hukuksal konumunun kocasına göre farklı kurallara bağlandığını göstermektedir (MK. md. 169). Velayet hakkının kullanımında ana babanın uyuşamaması üzerine babanın oyunun üstünlük taşıması da koca lehine, kadın aleyhine yaratılmış bir eşitsizliktir (MK. md. 263).

Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi, Medeni Yasa, kocanın aile başkanı olduğunu kabul ederek karı ve kocanın aile hukukundan kaynaklanan hak ve borçlarını bu eksen üzerine oturtmuş; sonuçta kocaya, karınıkinden farklı ve üstün haklar tanımıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kadının sosyal ve ekonomik hayatta kazandığı yer, kadın erkek eşitliğinin yeni boyutlarda yorumunu gündeme getirdi. Batının büyük medeni yasaları koca egemenliğine dayalı aile modelini yeniden gözden geçirerek tüm eşitsizlikleri kaldırdı ve eşlerin hukuksal eşitliği üzerine kurulan yeni bir aile yapısı kurdu. Örneğin Fransız Medeni Yasası 13 Temmuz 1965 günlü yasayla değiştirildi ve karının kocasının izni gerekmeden mesleğini kullanabilmesi kuralı getirildi (CCFR. md. 223). Eşlerin her birinin evliliğin yükümlülüklerini paylaşma ve geri kalan kazancı üzerinde serbestçe tasarruf edebilme yetkisi tanındı (md. 224). Eşlerin her birine çocuklarının eğitilmesi, yetiştirilmesi ve evin gereksinimlerini karşılayacak sözleşmeleri yapma yetkisi verildi ve doğan borçlardan eşlerin ortak sorumluluğu kabul edildi (md. 220).

Fransız Medeni Yasası'nda yasal mal rejimi mal ortaklığıydı. Bu rejimde koca, karısının malları üzerinde mutlak tasarruf yetkisine sahipti. Karının tasarruf ehliyeti kaldırılmıştı (CCFR. md. 1400 vd.). 13 Temmuz 1965'de getirilen değişiklikle eşlerin evlendikten sonra herbirinin veya ortak olarak meslekleriyle kazandıkları ekonomik değerler veya eşlerin kişisel mallarından elde ettikleri sermaye ve gelirler kazanç ortaklığını oluşturdu. Ancak, eşlerin bu tür gelir ve kazançlarının tamamını ortaklığa mutlaka koyma zorunluluğu da yoktur. Zira evin gereksinimleri için eşlerin yapacakları masraflar dışındaki tasarruflarını diledikleri gibi sarf yetkileri vardır.

Alman Anayasası'nın 3. maddesinin ikinci fıkrası: "Kadın ve erkek eşittir" kuralını koymakta, 117. maddesi de yasalardaki kadın erkek eşitliğine aykırı hükümlerin düzeltilmesini emretmektedir. Ancak, bu düzeltme çalışmaları için 3 Mart 1953'e kadar verilen sürede yasa koyucu gerekli yasal çalışmaları başaramadı. Alman Anayasa Mahkemesi 1954 yılında, "temel haklarla ilgili hükümlerin derhal uygulanması gerektiğine ve bu hakların uygulamasız bırakılmasının mümkün olamayacağına" karar verdi (Bundesgesetzblatt, 1954, s. 10).

Sonuçta 1.7.1957 günlü, kadın, erkek eşitliğini düzenleyen yasa yürürlüğe girdi (Gleichberechtigungsgesetz). Bu yasa özellikle Alman Medeni Yasası'nın aile hukukundaki kadın erkek eşitliğine aykırı hükümlerini kaldırdı. Koca egemenliğine dayalı aile yerine eşlerin ortak sorumluluğunu ilke kabul eden aile modelini getirdi. (§ 1354). Kocanın karısının çalışmasını engelleme hakkı veren §. 1357'yi değiştirdi ve ev işleriyle bağdaştığı ölçüde kadına çalışma özgürlüğü getirdi. Çocuğun velayetini ana babanın anlaşarak yürütmeleri kuralını koydu (§. 1627). Mal rejimlerinde de kocanın ayrıcalıkları kaldırılarak kazanç ortaklığını yasal mal rejimi olarak kabul etti (§. 1363). Bu rejimde eşlerin evliliğe getirdikleri ve evlilik süresince kazandıkları ekonomik değerler bir bütün oluşturmayıp, her birinin mülkiyetinde kalmakta, (§. 1363); eşler bu mal varlığından serbestçe yararlanabilmektedir (§. 1364). Ancak bir eş diğerinin rızası olmadan mal varlığının bütünü üzerinde taahhüt veya tasarruf işlemleri yapamaz (§. 1365, 1369). Eşler, çalışmaları ve mal varlıklarıyla aileye düzenli olarak bakmakla yükümlüdürler (§. 1360). Yasa, aile hukukunun eşler arasındaki eşitsizlik yaratan diğer öbür hükümlerini eşitlik kuralının gereklerine göre düzeltmiştir.

Türk Medeni Yasası'ndaki koca egemenliğine dayalı aile modeli günümüzde de yürürlüktedir. Ancak, 1984 yılında Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve yayımlanmış olan Türk Medeni Kanunu Öntasarısı eşler arasında eşitliği sağlayan çağdaş çözüm önerileri getirmektedir. Eşler aile gereksinimlerinin karşılanmasında güçleri oranında katkıda

bulunurlar, md. 149; eşler oturacakları evi birlikte seçerler, md. 148; eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil ederler, md. 151; evlilik birliğinin temsil yetkisinin kullanıldığı hallerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen borçlu olurlar, md. 152; eşlerden her biri meslek ve sanat seçiminde ve bunların icrasında diğer eşin ve evlilik birliğinin menfaatlarını gözönünde tutarlar, md. 155.

Mal rejimlerinde de eşitlik kuralına uygun düzenlemeler yapılmış, mal ayrılığı rejiminde karının mal varlığının yönetimini kocaya bırakmak suretiyle hesap sormaktan vazgeçtiği varsayımı kaldırılarak her bir eşin kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanmak ve tasarruf haklarının olduğu kuralı getirilmiştir (ön tasarı, md. 177). Eğer bir eş, mallarının yönetimini diğer eşe bırakırsa, aksi kararlaştırılmadıkça, vekâlet hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir (ön tasarı, md. 175).

Özetlenen karşılaştırmalı hukuk düzenlemelerinden çıkan sonuca göre, çağdaş yasalar aile hukukunda yaptıkları reformlarla karı kocanın yeni hukuksal konumlarını kadın erkek eşitliği ilkesine dayandırmakta ve eski, koca egemenliğine göre getirilmiş çözümleri kaldırmaktadır. Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan Ön Tasarı'nın kadın erkek eşitliğini aile hukukuna yansıtan yeni hükümleri henüz yasalasmamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin Medeni Yasanın aile hukukunda eşler arasında eşitsizlik yaratan ve kocaya üstünlük kazandıran tüm hükümlerini kendiliğinden inceleme ve anayasaya uygunluk denetimi yaparak aykırı bulduklarını iptal etme yetkisi yoktur. Zira, Anayasa Mahkemesi, ancak iptal davası yada mahkemelerden itiraz yoluyla gelen yasaları veya bunların belirli hükümlerinin anayasaya aykırılığı savlarını inceleyebilir. İncelenen olayda İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesi, Medeni Yasa'nın 159. maddesinin Anayasa'nın 10, 49 ve 50. maddelerine aykırı olduğu savıyla başvurduğundan bu maddenin anayasaya uygunluk denetimi yapılmaktadır. Aile hukukundaki tüm eşitsizliklerin kaldırılarak eşlerin hukuksal konumlarının Anayasa'daki tam eşitlik kuralına oturtulması yasakoyucunun takdirine düşen bir görevdir.

B. Medeni Yasanın 159. Maddesinin Anayasanın 10., 49., ve 50. Maddelerine Aykırılık Savlarının Anayasa ve Uluslarüstü Sözleşmeler Yönünden İncelenmesi:

a) Anayasa'nın 10. Maddesine Aykırılık Yönünden İnceleme:

1- İtiraz eden mahkeme, Anayasa Mahkemesi'ne başvuru kararında: "Anayasanın 10. maddesi (Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet ... ayrımı gözetmeksizin kanun önünde eşittir) demektedir. Olayımızda da görüleceği üzere davacı kadın olduğu için eşitlik ilkesi onun aleyhine bozulmuş, kocaya erkek olduğu için üstünlük tanınmış kadının çalışması MK. 159. maddesi gereğince kocanın iznine bağlanmıştır. Bu durum Anayasanın yukarıda belirtilen 10. maddesindeki eşitlik ilkesine uymamaktadır" demektedir.

Anayasa'nın 10. maddesindeki "Herkes ... cinsiyet ... ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmü bir program madde; yani teorik ve ideal bir düşünceyi yönlendiren bir madde değildir. Gerçi bu madde, Alman Anayasası'nın ikinci maddesinin ikinci fıkrasındaki: "Kadın ve erkek eşittir" tümcesi kadar açıklık taşımamaktadır. Bununla birlikte, 1961 Anayasası'nın 12- maddesinde düzenlenmiş olan eşitlik kuralı, Anayasa Mahkemesi'nce çeşitli iptal davalarında veya itiraz başvurularında içtihatlarını konusu olmuş ve bu kural 1982 Anayasası'nın 10. maddesinde de yer almıştır. Anayasa Mahkemesi incelemelerinde de kavramı geliştirmeye devam etmiştir. Böylece eşitlik kavramı, soyuttan somuta indirgenmiş ve bir yasa hükmünün eşitlik kuralına aykırılığı savının çözümünde sık başvurulan bir norm niteliğini almıştır. Örneğin, Anayasa Mahkemesi 10.3.1964 günlü Resmi Gazete'de yayımlanmış olan

25.10.1963 günlü Esas: 1963/ 148 Karar: 1963/256 sayılı kararında: "Cinsiyet yasa önünde eşitliği engelleyen bir neden değildir" açıklamasıyla, kadın erkek eşitliğini belirgin duruma getirmiştir.

Kadın erkek eşitliği, kadının erkekle eşit konuma getirilmesi olarak yorumlanmalıdır. Bunun aksi, yani erkeğin, daha kısıtlı hakları olan kadınla eşit duruma getirilmesi eşitlik kuralını olumsuz yönde yorumlama ve uygulama anlamına gelir. Oysa, kadın-erkek eşitliğinin amacı, her iki cinsin benzer ancak eşit olmayan yönlerinin olumlu doğrultuda hukuksal olarak eşit duruma getirilmesidir. Kuşkusuz, benzemeyen yönleri için yapılan farklı hukuksal düzenlemeler -örneğin kadına doğum izni verilmesi gibi- bu eşitliği etkilemez. Zira kadın ve erkeğin benzemeyen yönlerine ilişkin hukuk kurallarının amacı, eşitliği sağlamak değil; her iki cinsin farklı özelliklerine hukuksal alanda çözüm getirmektir.

Kadınla erkeğin eşitliği, iki cins arasındaki eşitsizliği yaratan değer yargılarının değiştirilmesini gerektirir. Çağlar boyu toplumların büyük kesiminde erkeğin kadına üstünlüğü yerleşik bir değer yargısı durumuna getirilmiş ve bu yargının temelinde, kadının âciz, erkek tarafından korunmaya muhtaç bir varlık (inbeccillitas sexus) olduğu varsayımı yer almıştır. Örneğin, onbirinci yüzyılda Çin felsefesi, kadının en aşağı bir mahlûk olduğunu, birlikte yaşadığı kişiler tarafından acı çektirilmesinin doğal bulunduğunu savunuyordu. Ortaçağ Avrupa'sında da kadının eziyet edilmeye kendisini alıştırmaya öğretiliyor; erkeğin karısını dövmesi kilise hukukunda haklı bulunuyordu. Kocasını tehdit eden, hırsızlık yapan, rahibe karşı çıkan kadın öldürülüyordu. Semavi dinlerin kadının özgürlüğünde ve haklarını kullanmada olumlu katkıları olmuşsa da, uygulamada kadın ve erkek eşitsizliği giderilememiştir. Kamu hukuku alanında kadın aleyhine olan eşitsizlikler daha çabuk giderilerek kadınlar erkekle eş kamusal hakları elde etmişlerdir. Özel hukuk alanında ise, kadın erkek eşitsizliği özellikle aile ve miras hukukunda etkisini sürdürmüştür. Örneğin, 1804 tarihli Fransız Medeni Yasası'nın yapımını başlatan Napoleon Bonapart: "La nature a fait de nos femmes nos esclaves = Doğa, kadınlarımızdan kölelerimizi yaptı" diyebilmiştir. Bu düşünce biçimi Fransız Medeni Yasası'nda evli kadını, kocasının vesayetine konulmuş, tasarruf yetkileri önlenerek çocuklaştırılmış, malları kocanın tasarrufuna terkedilmiş, çalışma hakkı kocanın izin ve takdirine bırakılmış bir eş olması sonucunu getirmiştir.

1912 tarihli İsviçre Medeni Yasası, kadın erkek eşitliğine olumlu yaklaşan, çağının ilerici bir yasası sayılıyordu. Ancak, özellikle aile hukuku kitabında koca egemenliğine üstünlük tanıyan aile modelini seçti. Bu yüzden evli kadının aile hukukundan kaynaklanan kimi haklarına kısıtlamalar getirdi.

Türk Medeni Yasası 1926 yılında İsviçre Medeni Yasasından alındığı (iktibas edildiği) zaman, şeriat hükümlerine göre düzenlenmiş olan aile hukukundaki kadın erkek eşitsizliği kimi yönleriyle terkedilmiş oldu. Örneğin, kocanın karısını dövme hakkı, dört kadına kadar evlenebilmesi, velayet hakkına tek başına sahip olması, dilediği zaman eşini boşayabilmesi gibi ayrıcalıklara yalnız koca sahipti. Medeni Yasa, Türk aile hukukuna tek evlilik (monogami) kuralını getirdi ve eski hukuktaki erkeğe tanınan öbür üstünlükleri kaldırdı. Türk Medeni Yasası bu yönüyle ilericiydi. Ancak, İsviçre'de evli kadının statüsüne getirilen ve kocanın hukuksal konumuna göre iki cins arasındaki eşitliği bozan bazı kısıtlamalar, Medeni Yasa'nın kabulü ile Türk aile hukukuna da aynen getirilmiş oldu. Bu gün bu kısıtlamalar yönünden Medeni Yasa'nın karı kocanın hukuksal konumlarını düzenleyen kimi hükümleri, kadın erkek eşitliği kuralına ters düşmekte ve çağdışı sayılmaktadır.

Medeni Yasa'nın 159. maddesi de bugün modern aile hukukunun dayanağı sayılan "eşlerin eşit haklara sahip olmaları" ilkesi ve Anayasa'nın 10. maddesindeki kadın erkek eşitliği kuralıyla bağdaşmamaktadır. Zira, birinci fıkra: "Karı ve koca mallarını İdare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun, kan, kocanın sarahaten veya zımnem müsaadesi ile bir iş veya sanat ile uğraşabilir" demek suretiyle, kocaya, karısının işini görmesi veya mesleğiyle uğraşı için izin verme üstünlüğünü tanımıştır. Gerçi Medeni Yasa' da mal ayrılığı yasal rejim olduğu için (MK. md. 170) kocanın yasaklamasına rağmen mesleğine veya işine başlayan karının üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeler ve hukuki tasarruflar geçerlidir. Ancak, karının bu yasağa karşı gelişi, yargıç tarafından haklı bulunmadıkça (MK. md. 159/11) şiddetli geçimsizliğe neden olduğu takdirde boşanma davasında kusurlu olduğuna ilişkin aleyhine fiili bir karine yaratmış olur (MK. md. 134). Eşler mal birliği veya mal ortaklığı rejimlerinden birini seçmişse karının meslek veya işini sürdürmesine izin vermeyen kocanın, yasaklamasını noter aracılığıyla üçüncü kişilere duyurması gerekir. Böyle davranmışsa, kadın üçüncü kişiyle yaptığı hukuki işlemlerinden doğan borçlarından birliğe giren tüm mallarıyla değil; yalnız mahfuz mallarının değeri oranında sorumlu olur. Koca ilân vermese de kötü niyetli üçüncü kişilere karşı da sonuç aynıdır (MK. md. 204/11, 217/11).

Anayasaya uygunluk denetimi bakımından önemli olan, karının mesleğini yürütebilmesi ve işini sürdürebilmesi için kocanın iznine muhtaç olmasıdır. Koca izin vermezse karının yine de çalışabilmesi; ancak bu davranışının bir boşanma nedeni sayılabilmesi ve mal rejimlerinin türüne göre üçüncü kişilere karşı karının mali sorumluluklarının değişik olması anayasal denetimin dışında bir sorundur. Kocanın, eşinin mesleğini veya işini yürütmesi için izin vermesi veya uygun görmezse izin vermemesi kadının kişilik haklarını ihlâl ettiği gibi Anayasa'nın 10. maddesindeki yerini bulan kadın erkek eşitliği ilkesine de aykırılık oluşturur.

2- aa) 10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kabul ve ilân olunan; 27.5.1949 günlü, 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış bulunan (Düster III, C. 30, S. 1020) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Başlangıç kısmında: "Birleşmiş Milletler halklarının andlaşmada, insanların temel haklarına, insan kişiliğine, onur ve değerine olan inançlarını belirtmiş oldukları" açıklanmakta, 1. maddede "Herkes, ırk, renk, cinsiyet, ... ayrımı gözetilmeksizin bildirideki tüm haklardan ve özgürlüklerden yararlanabileceğini bildirmekte; yine 7. maddede "Herkes yasa önünde eşittir" denildikten sonra, 16. maddenin birinci fıkrasında "Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın ırk, uyrukluk ve din bakımından hiçbir kısıtlamaya uğramaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir. Erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit haklara sahiptir" hükmü getirilmektedir. Anayasa'nın Başlangıcında Türkiye Cumhuriyetinin "Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip, şerefli bir üyesi" ve 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin "... insan haklarına saygılı ... bir hukuk Devleti" olduğu; 12. maddesinde herkesin "kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu", 10. maddesinde, "cinsiyet ayrımı yapılmaksızın herkesin kanun önünde eşit bulunduğu" vurgulanarak İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi' nin "Başlangıç"ına, 1. ve 7. maddelerine yollama yapılmakla Bildirge hükümleriyle Anayasa ve iç hukuk ilkelerinin uyumlu olması gereği belirtilmiş olmaktadır.

bb) Öbür yandan Roma'da 4 Kasım 1950'de T. C. Hükümeti'nin de katıldığı taraf devletlerce imzalanmış olan "insan Haklarının ve Ana Hürriyetlerin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi" 3 Eylül 1953'de yürürlüğe girmiştir. T. C. Hükümeti 20 Mart 1952'de Paris'te "İnsan Haklarının ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokolü" da imzalamıştır. Belirtilen Sözleşme ve Protokol 10.3.1954 günlü 6366 sayılı "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve buna ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun"la onanmıştır. Bu Sözleşmenin "Başlangıç" kısmında: "Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi

üyeleri hükümetler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 de ilân edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni bu bildirin metninde açıklanan hakların her yerde ve etkin olarak tanınmasını ve uygulanmasını sağlamayı hedef aldığını; Avrupa Konseyinin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik kurmak olduğunu ve insan haklarıyla temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından birini oluşturduğunu; 14. maddesinde de sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal ya da başka görüşler, ulusal veya sosyal köken, ... veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeden sağlanacağını" bildirmektedir. Bu suretle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, İnsan Haklarının ve Temel Hürriyetlerin Korunmasına Dair Avrupa sözleşmesini kabul ederek 1948 Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirgesi'ndeki temel özgürlükleri ve insan haklarını iç hukukunda uygulayacağını bir kere daha açıklamış olmaktadır. Esasen, incelenmekte olan, kadın-erkek eşitliği ve herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez hak ve özgürlüklere sahip olduklarına ilişkin ilkeler, her iki sözleşmede yer alan düzenlemelere benzer biçimde, Anayasa'nın 10. ve 12. maddelerinde bulunmaktadır.

cc) Evli kadınla erkeğin eşit haklara sahip oldukları, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye (Ek) 7 nolu protokolün 5. maddesinde de ifadesini bulmuştur: "Eşler evlilikleri bakımından, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesi durumunda kendi aralarında ve çocukları ile olan ilişkilerinde medeni nitelikteki haklar ve sorumluluklar yönünden eşittirler."

Bu protokol Türkiye tarafından 14.3.1985'de imzalanmıştır.

dd) 3232 sayılı Yasayla katılmamız uygun bulunan, 1 Mart 1980'de imzaya açılan ve 3 Eylül 1981'de yürürlüğe giren "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine katılmamızın onaylanması, 31.5.1963 günlü 244 sayılı Yasa'nın 3. maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 24.7.1985'de kararlaştırılmış ve bu sözleşme 14 Ekim 1985 günlü, 18898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin 25. maddesinin 3. bendine göre: "İşbu sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir". 4. bendine göre de: "İşbu sözleşme bütün devletlerin katılmasına açıktır. Katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle katılma gerçekleşecektir."

Dışişleri Bakanlığı'nın, Birleşmiş Milletler Nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliğine gönderdiği 5.12.1985 günlü, CTUK 721.701.30-220 sayılı yazıda: "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi' ne katılmamız 24.7.1985 tarih ve 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış olup, buna ilişkin katılma belgesi ilişikte sunulmuştur" denilmekte, bu suretle 25. maddenin 4. bendindeki koşul gerçekleşerek Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu sözleşmeye katılımı sağlanmış olmaktadır.

Sözleşmenin önsözünde: "Taraflar devletler Birleşmiş Milletler Yasası' nın temel insan haklarına, insan itibar ve kıymetine ve erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmaları gereğine inancı tekrar teyit ettiklerini kaydeder,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin İnsanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve tüm insanların özgür doğduğunu ve eşit itibar ve haklara sahip olduklarını ve bu beyannamede böylece ileri sürülen tüm haklar ve hürriyetlerin, cinsiyete dayalı olanlar dahil, hiçbir ayrıma tâbi kılınmaksızın herkes tarafından kullanılabileceğini kaydederek,

İnsan hakları sözleşmelerine taraf devletlerin, kadınlar ile erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasî haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin mükellefiyeti bulunduğunu kaydederek,

Ancak, bu çeşitli belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın hale devam etmekte olduğundan endişe duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlâl ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerinin siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiğini ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetine de kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmesini zorlaştıracığını kaydederek,

Hakkaniyet ve adalete dayalı yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasının kadınlarla erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için önemli bir aşama teşkil edeceğine inanarak...

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı bulunduğuna vâkıf olarak ... aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır" denilmektedir.

Bu sözleşme'nin 1. maddesi, kadın erkek eşitliğine dayalı olan medeni hakların ve diğer alanlardaki insan hakları ve özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen, ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayrımı, yoksunluk ya da kısıtlama saymaktadır.

2. madde, kadınlara karşı her türlü ayrımı kınayarak, taraf devletlerin; (a) bendine göre kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse almayı ve yasalarla ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını ve (c) bendinde kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal korunmasını sağlamayı, (f) bendinde kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan yasa, yönetmelik, âdet ve uygulamaları değiştirmek ya da kaldırmak için yasal düzenlemeler de dahil, gerekli bütün önlemleri almayı taahhüt ettiklerini açıklamaktadır.

Özellikle, inceleme konusu olan Medeni Yasa'nın 159. maddesiyle ilişkisi bulunan Sözleşme'nin 15. ve 16. maddelerinde şu hükümler yer almaktadır: Madde 15, bend 2: "Taraf devletler medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsat tanıyacaklardır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin maddenin 3. bendine, Medeni Yasa' nın 159. maddesini dikkate alarak, çekince koyduğu anlaşılmaktadır. Oysa Medeni Yasa'nın 159. maddesine göre kocanın, iş veya mesleğini sürdürmek isteyen karıya izin vermemesi, hukuki ehliyetini sınırlaması anlamına gelmemektedir. Kocanın yasaklamasına karşın, karı her türlü hukuki işlem yapma ehliyetine sahiptir.

Evli kadının izinsiz çalışmasının hukuki sonuçları ayrıca yukarıda (b. l)'de incelenmiştir. Şu halde konulan çekince, Medeni Yasa'nın 159. maddesinin Sözleşme'ye aykırılığını dondurmaya elverişli değildir. Buna karşın, sözleşmenin 16. maddesinin l / g fıkrası: "Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil, kan ve koca için eşit haklar sağlanacağını" açıklamaktadır. Karının, kocanın açık veya dolaylı izniyle bir iş veya sanatla uğraşabileceğini öngören Medeni Kanun'un

159. maddesi hükmü eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığından, sözleşmenin 16. maddesinin 1/g fıkrasına açıkça ters düşmektedir. Türkiye, bu fıkra 159. madde bakımından bir çekince de koymamıştır.

Anayasa'nın 10. maddesindeki "iki cinsin eşitliği" kuralı ile yukarıda ayrıntılı biçimde incelenmiş olan, gerek cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadın ve erkeğin kanun önünde eşit haklara sahip olduklarını, gerekse aile hukukunda karı ve kocanın eşit hakları olduğu kuralını vurgulayan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin "Başlangıç" kısmıyla L, 7. ve 16. maddeleri; İnsan Haklarının ve Temel Hürriyetlerinin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'nin "Başlangıç" Kısmı; bu Sözleşme'nin eki olan Türkiye Cumhuriyeti'nce imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış olan 7 nolu Protokolünün 5. maddesi; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin "Önsözü"; ile 14. maddesi; 3232 sayılı Yasayla katılmamız uygun bulunan ve 3 Eylül 1981'de yürürlüğe giren "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin "Önsözü"; 1. ve 2. maddesinin (a), (c), (f) bentleri ile 16. maddenin 1/ g fıkrasının uyum içinde olduklarında bir duraksama yoktur.

Buna karşın, Medeni Yasa'nın 159. maddesinin kocanın, karının iş veya mesleğini yürütmesine izin vermesini öngören düzenlemesi; Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu, Türk iç hukuku bakımından kanun niteliği kazanmış olan uluslararası sözleşmelerde evrenselleşmiş "Kadın, erkek eşitliği" ve "karı ile kocanın eşit medeni haklara sahip oldukları" kuralına ve bu kurullarla uyum içinde olan Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. Açıklanan nedenlerle Türk Medeni Kanunu'nun 159. maddesinin tümüyle iptali gerekir.

b) Anayasa'nın 49. Maddesi Yönünden İnceleme:

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, Medeni Yasa'nın 159. maddesinin Anayasa'nın 49. maddesinin birinci fıkrasına aykırılık savının gerekçesinde : "20. yüzyıla girdiğimiz, herşeyin dev adımlarla ilerlediği şu dünyamızda kadınların çalışmasına daha fazla gerek duyulduğu kuşkusuzdur. Çalışma hayatında kadınlar daha fazla emek sarfetmekte, her alanda ön plânda yer almaktadır. Modern çalışma hayatında erkeğin ekonomiye katkısı ne ise, kadının da aynıdır. Bazı alanlarda daha fazladır ..." demiştir. Anayasa'nın 49. maddesinin birinci fıkrasında: "Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir" denilmektedir. Madde, Anayasa'nın "Temel haklar ve ödevler" başlığını taşıyan İkinci Kısmı'nın "Sosyal haklar ve ödevler" bölümünde yer almakta olup kişinin en önemli temel haklarından birini oluşturmaktadır.

Alman ve Fransız Medeni Yasalarındaki gibi Medeni Yasa'nın 159. maddesinin düzenlendiği 20. yüzyıl başlarında evli kadının görevleri ev işi, çocukların bakımı ve büyütülmesi, kocasına yardım olarak sınırlı düşünülmüş ve erkek otoritesine dayalı, ataerkil aile modeli seçilmiştir. Ancak, yüzyılın başından bu yana hızla gelişen sanayi, toplumların ekonomik, sosyal ve hukuksal yapılarında ve bireylerin düşüncelerinde derin değişiklikler yaptı. Bu değişiklikler insanların eşit doğdukları ve eşit haklara sahip oldukları inancını da asrın ortak sloganı haline getirdi. Cinslerin eşitliği ilkesi aile yapısını da etkileyerek karı kocanın hukuksal eşitliği; eşit haklara sahip oldukları görüşü üstünlük kazandı.

Evli kadın, aile birliğindeki görevleri yanında birlik yararına olacak mesleki faaliyet ve çalışma özgürlüğünü de elde etti. Kocanın iznini alma yerine, eşiyile anlaşarak çalışma olanağını sağladı. Evli kadını da içeren, kadın erkek eşitliği ile ilgili iki uluslararası sözleşmedeki konuyla ilgili maddeler de şöyledir:

Türkiye Cumhuriyeti tarafından da 3232 sayılı Yasa'yla kabul edilmiş olan "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi" nin 11/1 maddesinde taraf Devletlerin, kadın erkek eşitliği esasına dayanarak erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için aşağıda belirtilen konularda kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun tedbirleri almaları öngörülmüştür:

a) Bütün insanların vazgeçilmez hakkı olan çalışma hakkı,

b) istihdam konularında eşit seçim kıstasları uygulaması da dahil, erkeklerle eşit istihdam imkânlarına sahip olma hakkı,

c) Serbest olarak meslek ve iş hakkı,

d) Sosyal yardımlar dahil, eşit ücret hakkı."

11/2. maddede de, evlilik ve analık nedeniyle kadınlara karşı olan ayrımı önlemek ve etkin çalışma hakkını sağlamak üzere, taraf Devletler şu önlemleri almakla zorunlu tutulmuşlardır :

a) Hamilelik ve analık iznine veya evliliği bağlı olarak işten çıkarma ayrımını yasaklamak ve bu ayrımı yapanları cezalandırmak,

b) Önceki iş, kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin, ücretli olarak analık izni veya benzer sosyal içerikli tazminatlar vermek,

c) Özellikle çocuk bakımevi ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu hayatına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerinin sağlanmasını teşvik etmek,

d) Hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak.

3581 sayılı Yasa'yla katılmış olduğumuz Avrupa Sosyal Şartı'nda evli kadının da statüsünün özellikleri gözetilerek konulan, çalışma hayatında kadın erkek eşitliği temeline dayalı hükümler bulunmaktadır.

Sözleşme'nin başlangıç kısmında: "Sosyal haklardan yararlanmanın ırk, renk, cinsiyet ... ayrımı yapılmaksızın güvence altına alınması" gereği belirtilmekte; I. Bölümün 14. maddesi "Herkes sosyal refah hizmetlerinden faydalanma hakkına sahiptir"; 16. madde: "Toplumun temel birimi olan aile, tam gelişmesini sağlamak amacıyla, uygun sosyal hukuki ve iktisadi korunmaya hak sahibidir", 17. madde: "Medeni hallerine ve aile ilişkilerine bakılmaksızın, anneler ve çocuklar, uygun bir sosyal ve ekonomik korunmaya hak sahibidir" hükmünü içermek suretiyle genelde kadının da erkekler gibi ve onlarla eşit düzeyde sosyal, ekonomik ve hukuksal korunmaya hakkı olduğu belirtilmekte ve II. Bölüm, 1. madde de çalışma hakkının etkin kullanımını sağlamak üzere taraf devletlerin, işçinin serbestçe girdiği bir meslekte hayatını kazanma, ücretsiz iş bulma hizmetlerini sağlamayı ve uygun mesleğe yöneltmeyi taahhüt ettiklerini açıklamakta; 4. maddenin 3. bendinde ise "kadın ve erkek işçilerin eşit iş için eşit ücrete hak sahibi oldukları" vurgulanmak suretiyle evli kadının da içinde bulunduğu çalışanlar için eşit koşullar getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, taraf olduğumuz, 1 Ağustos 1975'de imzalanan Helsinki Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Son Senedi (AGİK) in VII. bendi; ile 21 Kasım 1990'da Paris'te imzalanmış bulunan "Yeni Bir Avrupa için Paris Yasası"nın, "Yeni Bir Demokrasi, Barış ve Birlik Dönemi", "Gelecek için Rehber ilkeler" başlıklı bölümlerinde insanların renk, cins, dil, din ... ayırımına bakılmaksızın eşit olduklarını ve insan haklarının, temel ve özgürlüklerin tüm insanların doğumlarıyla birlikte kazandıkları haklar olduğu vurgulanmıştır.

Bu durumda, kadının, tıpkı erkek gibi mesleğini ve işini özgürce seçmekte, topluma yarar getiren etkinliklerde bulunmaya hakkı vardır. Ana-yasa'nın 12. maddesine göre kişiye bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez nitelikteki çalışma hak ve özgürlüğü, evli kadının da temel haklarından biridir. Kocanın sahip olduğu çalışma hak ve özgürlüğü ile aralarında hiçbir hukuksal fark ve ayrıcalık yoktur. Şüphesiz, eşler evlilik birliğinin korunması, çocukların yetişmesi için karşılıklı özveride bulunacak ve çalışma hak ve özgürlüklerini kullanmayı da karşılıklı uyur. ve anlaşma sağlayarak gerçekleştireceklerdir. Fakat çalışmak, mesleğini yürütmek, kişiliğini geliştirmek, ailesine ve topluma çalışmasıyla katkıda bulunmak isteyen kadına, Medeni Yasa'nın 159. maddesine dayanarak kocanın tek taraflı olarak izin vermemek suretiyle anlaşmazlık çıkarması ve bu yasaklamaya karşın çalışmasını sürdüren karısını kusurlu duruma düşürüp boşanma nedeni yaratmasına veya -itiraz yoluna başvurulmuş olayda görüldüğü gibi- sömürü aracı olarak çalıştırdığı karısının bu yüzden boşanma davası açması üzerine çalışması için verdiği izni geri almasına olanak veren Medeni Yasa'nın 159. maddesi, Anayasa'nın 49. maddesinde yerini bulan temel haklardan olan çalışma özgürlüğüne de aykırılık oluşturur. Bu nedenle Medeni Kanun'un 159. maddesinin iptali gerekir.

c) Anayasa'nın 50. Maddesi Yönünden İnceleme:

Konunun, çalışma koşulları ve dinlenme hakkıyla doğrudan bir ilişkisi görülmemiştir. Bu nedenle, iptali istenen yasa maddesinin Anayasa'nın 50. maddesine göre aykırılık savının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

VI- SONUÇ:

17.2.1926 günlü, 743 sayılı "Türk Kanunu Medenisi"nin 159. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

29.11.1990 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Necdet DARICIOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN	İhsan PEKEL

Esas Sayı: 1990/30
Karar Sayısı: 1990/31

Üye

Selçuk TÜZÜN

Üye

Ahmet N. SEZER

Üye

Erol CANSEL

Üye

Yavuz NAZAROĞLU

Üye

Güven DİNÇER